

EMPATI

A man with short dark hair, wearing a yellow ribbed cap and a brown textured suit jacket over a white shirt, is looking off to the side. The background is a blurred outdoor setting with a blue sky and a grey structure.

Nr 2 - 2016

*Michell är
på spåret*

UTBILDNING: Nytt samarbete med Suzanne Osten

PATIENTNÄMNDER: Kritik mot förslag

SOMMAR: Här finns aktiviteterna

schizofreniförbundet

Utgivare

Intresseförbundet för personer med schizofreni och liknande psykoser, Schizofreniförbundet

Ansvarig utgivare

Margaretha Herthelius
förbundsordförande

Adress

Schizofreniförbundet
Hantverkargatan 3G
112 21 Stockholm
tel 08-545 559 80
office@schizofreniforbundet.se
www.schizofreniforbundet.se

Redaktör/redaktion

Kristina Kleinert
empati@schizofreniforbundet.se
08-545 559 84

Redaktionsråd

Margaretha Herthelius
Åsa Konradsson Geuken
Ingrid Lindholm

Layout

Kristina Kleinert

Omslag

Foto: Kristina Kleinert

Tryck

Exaktaprinting AB

Antal nummer

Fyra nummer per år.

Upplaga

4 000 ex

Prenumeration

250 kr per år

Manusstopp

Nr 3, 2016
Manusstopp 9 september
I brevlådan 6 oktober

Insändare

Max 800 tecken.

Villkor

Gästskribenter står själva för sina åsikter. Redaktionen ansvarar inte för insänt material. Redaktören tar sig frihet att redigera.

Annonser

08-545 559 84
empati@schizofreniforbundet.se

ISSN 2001-709X

Höj rösten för personer med schizofreni

Margaretha Herthelius
Ordförande Schizofreniförbundet

Det blev ett spännande ordförandemöte nu i slutet av april i Stockholms läns landstings plenisal på Hantverkargatan.

Många hade slutit upp och det blev inte bara formalia utan diskussioner kring våra viktiga frågor fick också plats och kändes konstruktiva.

Visningen av Suzanne Ostens nya film "Flickan Mamman och Demonerna" blev naturligtvis en höjdpunkt. Särskilt roligt var det att Suzanne själv var med i diskussionerna efter filmvisningen.

Många kände igen sig i filmen och en av deltagarna på ordförandemötet tackade särskilt Suzanne och menade att hennes film bidragit till att kanske göra världen lite bättre genom sitt budskap, för även om filmen är läskig så slutar den bra för att citera filmens lilla huvudperson Ti, åtta år. Det finns hopp. Det finns lösningar, när alla goda krafter hjälps åt.

Jag känner dock oro inför framtiden. Visst är det bra att människor vågar tala om sin psykiska ohälsa och på så sätt kanske minska stigmatiseringen, men när jag lyssnar på TV-nyheterna och får höra att det kan röra sig om cirka en miljon människor, som drabbats av psykisk ohälsa och många av dessa söker psykologhjälp framför allt på våra vårdcentraler, där väntetiderna ibland är ända

"Det måste bli en nyordning där de med svår psykossjukdom snabbare får psykiatrisk hjälp."

upp till tre till fyra månader, då blir jag riktigt, riktigt orolig.

Kanske är det just på vårdcentralerna, som de människor med svår psykossjukdom första gången söker hjälp, innan den första psykosens brutit ut på allvar.

Det talas ofta om hur viktigt det är att få hjälp så tidigt som möjligt för att kunna stävja sjukdomen. Som det nu ser ut är risken stor att de som drabbats av svår psykisk sjukdom trängs undan och hjälpen hamnar ännu längre bort. Det måste bli en nyordning, en form av *trriage, där de med svår psykossjukdom snabbare och lättare får psykiatrisk hjälp. Där måste vi alla i Schizofreniförbundet hjälpas åt att lyfta dessa frågor och söka påverka inte minst våra förtroendevalda politiker.

Jag vill passa på att önska er alla en riktigt skön och härlig sommar inför den stundande hösten, då jag hoppas, att vi på allvar ska kunna dra igång med utbildning kring Suzannes film. Vi väntar bara på svar från Arvsfonden, om vi får några pengar till detta, även om vi redan nu ligger i startgroparna och har börjat jobba så smått.

*Er förbundsordförande
Margaretha*

*Triage är en process där man sorterar patienter så att de allvarligaste fallen kan behandlas först.

Otydlig och splittrad sjukvård enligt statlig utredning

Lennart Lundin

Förste vice ordförande Schizofreniförbundet

Stora strukturproblem har negligerats inom sjukvården konstaterar den nationelle samordnaren Göran Stiernstedt i slutbetänkandet ”Effektiv vård”. Man kan inte märka någon tydlig prioritering utan varje enhet sköter sina egna affärer inom sina budgetramar.

Listan på förödande kritik av det nuvarande systemet är lång men jag vill lyfta fram en mycket tung aspekt: vården och stödet för multisjuka med behov av samordnade insatser från flera olika sjukvårdsinstanser och även från socialtjänsten.

Utredningen tar upp några fallbeskrivningar från vårdvardagen för några gamla människor. Personerna bollas mellan organspecialisterna inom den sjukhusbaserade vården och ingen förefaller ha (eller ta) något samordningsansvar för individen. Det blir ineffektivt – och dyrt.

Stiernstedt tar också upp det mycket stora problemet med dålig samordning mellan sjukvård och socialtjänst och dömer ut de försök till samverkan som gjorts både på organisations- och individplan.

Kritiken som utredningen har, är i många stycken identisk med den som Schizofreniförbundet fört fram i en debattartikel i Svenska Dagbladet den 10 oktober 2015.

Schizofreniförbundet visade på de gigantiska bristerna i vård- och stöd-samordning som bland annat har lett till att gruppen med den allvarliga psykiska sjukdomen schizofreni har 20 års kortare livslängd än övrig befolkning och att anhöriga står för en betydande del av det stöd ute i samhället som ges. Det finns mycket stora hål i skyddsnetet både vad gäller kroppssjukvård och socialtjänstens insatser.

”Ta vara på slutsatserna från Effektiv vård och gör allvarligt psykiskt sjuka till pilotgrupp.”

I ”Effektiv vård” tror man inte att det nuvarande systemet för samverkan mellan sjukvårdens olika delar å ena sidan och socialtjänsten å den andra, låter sig reformeras utan föreslår en radikalt annan organisation för kroniska multisjuka äldre. Denna organisation består i en samordnad sjukvård (riktad primärvård) som i ett gemensamt utförande med socialtjänsten försöker fylla samtliga vård- och stödbehov.

Det är precis detta som Schizofreniförbundet förordar för gruppen allvarligt psykiskt sjuka. Stiernstedt skriver: ”Det finns relativt gott om underlag som visar såväl problem-bild som effektiviseringspotential vad gäller sammanhållna tjänster för personer med psykiska funktionsnedsättningar.” Det är kanslisvenska för att det fungerar urdåligt i dag.

Utredningen konstaterar också att de överenskommelser om samverkan (mellan huvudmännen) som finns ”...kommer sannolikt endast att ha en mer marginell effekt avseende sammanhållna insatser för de män, kvinnor... som behöver en hög grad av integrering av insatserna”. Kanslisvenska för: vi tror inte ett ögonblick på att detta kommer att fungera.

Gruppen av allvarligt psykiskt sjuka är relativt liten i jämförelse med gruppen multisjuka äldre. Varför inte skapa ett pilotprojekt för människor med schizofreni och liknande allvarliga sjukdomar. Skapa en sammanhållen sjukvård där den psykiatriska och somatiska vården samordnas och bedrivs i en gemensam utförarorganisation tillsammans med socialtjänst-insatserna.

Lennart Lundin

Förbundsjuristen Per Scholtz: Barnkonventionen kan bli svensk lag

Barnkonventionen antogs av FN 1989 och har godkänts av Sverige men det har länge varit ett önskemål från många intressegrupper att konventionen även inarbetas i svensk lag. Nu föreligger förslag om en sådan inkorporering som skall gälla från 1 januari 2018.

Barnrättighetsutredningen har enligt sina direktiv gjort en kartläggning av hur rättstillämpningen stämmer överens med Barnkonventionen och resultatet av denna kartläggning är generellt dystert. På alla de undersökta områdena är avtrycket av Konventionen marginellt i domar och beslut. Ett införande i svensk lagtext kan därför bara bli en fördel för den enskilde.

I detta sammanhang kan det vara lämpligt att ta upp den honnörsformulering som förekommer synnerligen frekvent i materialet; **barnets bästa**. Den konkreta innebörden av dessa två centrala ord är trots aktningvärda försök inte förklarade på ett sådant sätt att den kan förstås av andra än särskilt inskolade jurister.

Det är just barnets bästa som i alla sammanhang skall beaktas när en domstol eller en myndighet fattar beslut som berör eller innebär konsekvenser för barn. Detta är viktigt och därför måste begreppet till sin faktiska innebörd vara mycket bättre förklarat än vad här presterats.

För Schizofreniförbundets verksamhet gäller detta både barn med psykisk sjukdom eller barn till föräldrar med sådan sjukdom och Förbundet ser det därför som mycket angeläget att detta centrala begrepp förklaras så enkelt att det blir användbart för alla, även ickejurister i den praktiska rättstillämpningen.

Det förefaller onödigt att en ny myndighet skapas enbart för denna uppgift, kanske kunde Barnombudsmannen uppgraderas för att även kunna fullgöra dessa uppgifter.

FRÅGA JURISTEN

Förvaltare och gode män igen

SVT har i en serie reportage belyst ett problem som ständigt är aktuellt för Schizofreniförbundet; den verksamhet som bedrivs av kommunala förvaltare och gode män.

SVT-reportagen visar, förutom på en omfattande kriminalitet eller slarv bland aktörerna i verksamheten, även på en häpnadsväckande indolens och slapphet hos dem som har till uppgift att granska och kontrollera verksamheten. När till och med en sådan potentat och normalt vederhäftig och kunnig person som Kommunförbundets chefsjurist darrar på manschetterna blir i varje fall jag betänkt. Han ställs inför frågan om överförmyndarna inte borde polisanmäla de förvaltare/gode män som misstänks för oredligheter.

Enligt min mening skall envar, om det kan ske utan risk för liv och hälsa, anmäla misstanke om brott. Det är min förhoppning att Kommunför-

bundet snarast går ut med ett förtydligande i denna fråga.

Så till frågan vad kan man göra i nuläget. Det går faktiskt att inom ramen för gällande regler och lagstiftning åstadkomma en uppryckning av överförmyndarsystemet på de ställen där så anses behövligt. Den organisationsform som jag nu skall beskriva är inte unik och används säkert i många kommuner. Den är ingen garanti mot lurendrejerier men torde försvåra sådana.

Kommunen bör driva överförmyndarverksamheten i nämndform som ger en hygglig inblick och delaktighet. Att som skett i många av de nu aktuella ärendena driva

verksamheten med en enskild person som ansvarig är kanske billigare men har många uppenbara nackdelar. Dels tenderar en sådan organisation att bli en reträttpost för ikullridna politiker som ofta saknar de kunskaper som behövs för att tillfredsställande driva en verksamhet av detta slag, dels visar erfarenheterna att resultatet ofta blir en ”privatisering” med ökad slutenhet som följd.

Detta undviker man med en nämnd, där det i ock för sig råder sekretess men där flera ögon har möjlighet att kontrollera. En sådan nämnd skall knyta till sig kunnig personal som ska ges kontinuerlig fortbildning och tillåtas utveckla sig i sitt arbete. Inga genomgångstjänster således.

Per Scholtz, förbundsjurist, svarar på medlemmarnas frågor.

Recension:

Boken "Flickan, Mamman och Demonerna" av Suzanne Osten

Suzanne Osten är författare, dramatiker och regissör och hon växte upp med en mor som hade schizofreni. Osten har berättat att bristen på ordning, middagsmat direkt ur konservburkarna, kaoset och maktlösheten var det svåraste för henne som barn.

1998 gav Suzanne Osten ut boken Flickan, mamman och soporna, och den har nu kommit ut på nytt med den snarlika titeln Flickan, Mamman och Demonerna. Det är också titeln på den film som Suzanne Osten gjort och som nyligen orsakade tidningsrubriker när Statens Medieråd ville ha 15-årsgräns, eftersom rådet ansåg att den kunde upplevas som mycket skrämmande för yngre barn.

Historien om sjuåriga Ti, hennes sjuka mamma och demonerna herr Polter och herr Geist som styr mammas liv, är skrämmande för både barn och vuxna. Demonerna bestämmer att mamman måste samla sopor och skrot och ta hem och organisera i lägenheten som snart är full av skräp. Ti tycker om sin mamma men önskar samtidigt att de var en vanlig familj med vanliga vanor och ovanor. Tis skolfröken läser alla Tis små uppsatser och förstår att flickan och mamman behöver hjälp.

Denna poetiska saga slutar hoppfullt och är ett viktigt steg på vägen mot att bryta upp, som Suzanne Osten också sagt, ”det största tabuet i vår tid”: psykisk ohälsa i form av psykosor.

Inger Gadh Bibliotekarie
Psykiatribiblioteket i Lund

Du kan köpa boken på www.schizofreniforbundet.se

Suzanne Osten använder uttrycket "att ha demoner" istället för schizofreni så att barn ska förstå. På bilden är hon tillsammans med Margaretha Herthelius, Agneta J. Bergensträhle och Åsa Konradsson Geuken.

Schizofreniförbundets ordförandemöte 2016:

Startar samarbete med Osten

Hur når vi barn och föräldrar som lever med schizofreni? Den frågan ska Schizofreniförbundet besvara tillsammans med Suzanne Osten i en utbildning för personal. Nationella riktlinjer för personer med schizofreni och Anhörigprojektet var andra viktiga inslag på ordförandemötet.

– **Vi ser fram** mot att få arbeta med en fantastisk konstnär som har egen erfarenhet av att leva med schizofreni, säger Margaretha Herthelius, ordförande i Schizofreniförbundet.

Suzanne Osten visade sin film *Flickan Mamman och Demonerna* på mötet och samtalande med deltagarna efteråt. Filmen kommer att användas i utbildningen för personal inom bland annat skola, socialtjänst och psykiatri.

Uppdateringen av nationella riktlinjer för vård och stöd till personer med schizofreni var ett annat viktigt inslag på ordförandemötet.

Lennart Lundin, förste vice ordförande i Schizofreniförbundet, berättade om planerna för 2016. Förbundet kommer att delta aktivt i Socialstyrelsens arbete och involvera erfarenhetsgruppen som består av personer som har egen erfarenhet av schizofreni

Anhörigprojektet som Schizofreniförbundet driver inom Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa (NSPH) ska ta fram en utbildning för anhörigkonsulenter, innan projektet avslutas hösten 2017.

– Vi kommer att arbeta tillsammans med Studieförbundet Vuxenskolan, säger Ingrid Lindholm som är projektledare.

Text och foto: **Kristina Kleinert**

Medier skriver om schizofreni

Det krävs uppenbarligen en konstnär för att göra de drabbade människorna med schizofreni synliga”, skriver Maria Schottenius i sin krönika i *Dagens Nyheter* 25 april.

Schottenius citerar *Empati* 3 2015, en intervju med Suzanne Osten samt uppmärksammar forskningsartikeln ”Dead and forgotten” i *Schizophrenia research* som visar på den svåra sociala isoleringen och det faktum att personer med schizofreni har cirka 20 år kortare livslängd än

befolkningen i övrigt.

Svenska Dagbladet publicerade en debattartikel där författarna kräver att Sverige satsar på att utveckla vård och behandling för personer med schizofreni.

”Forskning visar att tidigt insatt behandling fördubblar livskvaliteten. Det gäller att rädda det som räddas kan innan det är för sent”, skriver författarna.

Filmen *"Flickan Mamman och Demonerna"* väckte debatt i både *Dagens Nyheter* och *Svenska Dagbladet*.

Michell gillar politik och har många internationella kontakter med likasinnade.

På väg från mörkret

När Michell var tio år brann lägenheten ner när hans mamma blev sjuk och somnade. Mamman har schizofreni och kunde vara psykotisk i månader under hans uppväxt. Michell fick själv psykos i tonåren och vårdades i omgångar. I dag medicinerar han och har startat föreningen SchizoPlus.

Michell är 28 år och gör just nu ett studieuppehåll. Han har pluggat åtta år i sträck, först till rörmokare sedan på KomVux och slutligen vid Stockholms Universitet.

– Men nu saknar jag studiemotivation. Jag har tagit igen mitt bildningskomplex som jag hade tidigare. Eftersom han är politiskt intresse-

rad har han startat en egen schizofreniförening i Stockholm, SchizoPlus.

– Jag önskar mig medlemmar som verkligen tror på förändring och förbättring. Medlemmar som sprider positiv energi, då går det lättare. Har man många tvivlare runt omkring sig är det svårt.

Michell har kämpat hårt mot svåra erfarenheter och tankar för att få ordning på sitt liv. Han missade i stort sett hela mellanstadiet men berättade

ingenting i skolan om hur det var hemma. I sjuan hade han 90 procent frånvaro.

– Jag tror jag fick gå vidare eftersom jag var smart och ganska smörig, jag tänkte att om läraren gillar mig så får jag godkänt.

Hemma var det kaos. Efter skolan kunde det kännas illa i magen redan när han kom innanför dörren. Han tänkte ofta att vad han än gör så kommer det att bli bråk och landa i

att hans mamma beskyller honom för att ha gaddat ihop sig med andra mot henne. Ibland konfronterade han mamman för att bråka bort sjukdomen.

– Jag bråkade emot, både hon och jag har ett hett humör. Vi skrek och vrålade ut alla demoner. Det kändes som att vi behövde en urladdning.

I friska perioder var hans mamma ärlig med att det var hon som var sjuk, inte Michell. Men hennes schizofreni blev värre och värre.

– Hon grälade om att jag och andra konspirerade mot henne, det kunde hon göra mitt i natten. Det som gjorde ont var när jag upphörde att vara hennes ögonsten. För när hon inte är sjuk så är hon världens bästa morsa.

Mamman och pappan levde aldrig tillsammans men hade bra kontakt med varandra. Efter halva sjuan grep skolan in för första gången.

– Jag flyttade till pappa och började i skolan igen och kom ikapp så småningom och fick bra betyg och senare en medalj av mina lärare. Jag läste mina läxor och pappa såg till att jag lämnade in hemuppgifterna. Pappa körde mig till skolan när jag sa att jag inte ville gå.

Michell gick ur nian och på sommaren flyttade han tillbaka till mamman igen eftersom han saknade henne.

– Men morsans sjukdom hade tagit över henne helt. Jag började dricka alkohol och röka brass, dumt nog. Jag provade som alla andra men var känsligare.

Till hösten när Michell skulle börja gymnasiet blev han paranoid. Jag trodde att mina kompisar och föräldrar träffades och satt och pratade om mig. Sådana tankar hade kommit gradvis efter nian.

– Jag började höra röster men inte så påtagligt som idag.

Om han var ute och en påse flög i vinden tänkte han att det fanns en anledning till det. Fåglarna tittade konstigt på honom och små saker flög som insekter i periferin på höger och vänster sida av huvudet. Michell förstod inte vad det var och han talade

inte med någon om det. Allting blev sämre och han hoppade av gymnasiet och började isolera sig hemma och leva ett destruktivt liv.

– Jag bodde hos mamma och mitt liv gick ut på alkohol och droger. Sedan gick det som det gick. Jag hade en hemmafest. Jag började känna mig aggressiv och tog några av morsans lugnande. Då fick jag hjärnsläpp och gick bärsärkagång i ett helt område en natt och slog sönder fönsterrutor. Jag gick runt och skrek och nu efteråt förstår jag att jag var psykotisk. Min hjärna bara klickade fel. Jag minns inte så mycket. Polisen kom och hämtade mig och jag vaknade upp på Maria Pol, ungdomsakuten.

De höll honom kvar och ringde socialtjänsten. Efter någon månad blev han placerad på ett familjehem i Uppsala.

– Jag bodde där med tre andra ungdomar i ett halvår och det var en livsräddartid för mig. Jag hade kommit till en storfamilj i Uppsala som var jättebra.

Det gick upp för honom hur onormalt han hade vuxit upp. Under tiden han bodde i storfamiljen gjordes en utredning på honom.

– Jag fick en ADHD-diagnos och började käka piller mot det men blev inte bättre.

När Michell fyllde 18 år längtade han tillbaka till Stockholm. Han fick en träningslägenhet i direkt anslutning till ett behandlingshem av socialtjänsten. Han fick också en coach och skaffade ett arbete.

– Jag fick ett jobb på en nattklubb som diskare och bartender. Jag arbetade konstant, kanske tio, tolv timmar per dygn. Det blev sena kvällar och jag sov alldeles för lite.

Han började bli anorektisk och gick från medium-small till x-small på några månader. På fritiden drack

han med kompisar. Snart var Michell i samma onda spiral som tidigare. Rösterna kom tillbaka och han blev paranoid igen men på en helt annan nivå. Han trodde att någon var ute efter honom.

– Coachen kom en gång i veckan och frågade hur det var och då föll masken och jag berättade att jag inte mådde bra. Jag blev inlagd på psyket i två månaders tid ungefär på frivillig basis. Jag fick en ny diagnos, mano-depressiv med ADHD. Jag

Michell och Linda har levt ihop i åtta år och gifte sig i Stadshuset förra sommaren.

minns inläggningen som en ganska harmonisk tid. Det var på Huddinge psykosmottagning. Där gav de mig antipsykosmedicin.

Michell blev utskriven och fick en lägenhet i Sundbyberg som hans pappa ordnade, en liten etta på 23 kvm. Sedan började problemet med att hitta ett nytt jobb eftersom han inte orkade mer på nattklubben. En kompis vars mamma arbetade på en parklek berättade att de behövde extra personal.

– Jag fick hoppa in och tyckte det var så skönt att vara där bland små barn och föräldrar som var glada. En person som arbetade heltid blev sjukskriven och jag fick ta den tjänsten. Jag var nu 19 år och arbetade heltid och hade ett säkert andrahandskontrakt. Det kändes bra.

Men efter ett tag började ångesten

och misstänksamheten komma tillbaka, snabbt och aggressivt och rösterna blev kraftiga. Michell försökte stå emot men rösterna pratade på och han började misstänka att något var fel på honom.

– Jag gick på en fest där det ena ledde till det andra och jag hamnade i en psykos igen. Den natten åkte jag in på psyket. Jag kom till Huddinge och blev tvångsintagen.

När Michell vaknade upp insåg han att han var sjuk för första gången. Han låg inne i nio månader och hade otur med att få en läkare som gav honom en äldre typ av medicin som han gick upp i vikt av, han blev snart som ett kolli. Läkaren gav honom diagnosen schizoaffectivt syndrom när han skrevs ut.

– Jag var tjugo år och hade ingen gymnasieutbildning och hyrde i andra hand. Många av mina vänner var försvunna. Livet var tufft. Jag var inte van att bo själv, jag blev livrädd.

Michell blev erbjuden boendestöd men han var misstänksam och tackade nej. Det var den mörkaste tiden i hans liv. Det var höst.

– En natt låg jag och lyssnade på Bruce Springsteen Badlands och då bestämde jag mig för att vända på livet. Plötsligt kändes allt möjligt. Jag slutade tycka synd om mig själv och spolade ner alla mediciner. Jag brände upp mina papper och började leta efter ett nytt jobb.

Han engagerade sig i SSU och hans pappa fixade ett arbete åt honom på ett bageri. Michell vågade inte åka kollektivt till nya jobbet så han gick till fots, en och en halv timme till och från jobbet varje dag. Livet kändes snart lite ljusare. I samma veva träffade han sin nuvarande fru Linda på en fest efter jobbet. Hon bodde också

– Mitt politiska engagemang började när jag var tolv år. Både morsan och farsan var aktiva, berättar Michell.

i Sundbyberg precis som Michell och han föreslog en romantisk promenad hem, han vågade inte berätta hur det verkligen var. Linda och Michell blev förtjusta i varandra och flyttade ihop redan efter ett par månader.

När hans sjukdom blev värre tog han tag i den och gick till psykiatrin. Läkaren påminde honom om hans diagnos, han hade själv förnekat den länge, glömt den. Han fick en ny typ av antipsykosmedicin och blev bättre. Det gick fortfarande upp och ner men inte så extremt. Medicinerna tog bort det konstigaste.

– Mår jag dåligt nu ber jag om hjälp direkt. Jag har hittat olika strategier som att aldrig dricka alkohol och att undvika för mycket stress och situationer med hotfull stämning som

fotbollsmatcher till exempel. Varje gång något händer funderar jag på hur jag ska hantera det. Jag har den ådran i mig att fundera mycket.

Linda och Michell har nu levt ihop i åtta år och de trivs tillsammans. De gifte sig sommaren 2015.

– Jag hade inte klarat mig utan Linda. Ensam orkar jag inte bry mig och samma sak är det för Linda. Både jag och Linda vill komma överens och lösa problem.

Innan Michell träffade Linda hade han bestämt sig för att börja studera. Han ville ha ett yrke och sökte rörmokarlinjen och kom in där och tog examen efter ett och ett halvt år och därefter arbetade han en period. Sedan ville han läsa vidare på Komvux.

– Jag läste upp alla betyg och arbetade extra som röris då och då. Men efter ett tag nådde både Linda och jag en slags själmslig återvändsgränd. Vi ville åka till Montreal för att få inspiration och för dit

ett par månader. Där fick jag lust att plugga på universitet, vi bodde nära ett studenthem. Jag såg hur roligt studenterna verkade ha det.

När de kom hem till Sverige började Michell studera ekonomi, sedan provade han historia och slutligen fick han för sig att söka allt som börjar på bokstaven S. Han sökte bland annat socialantropologi och det var en fullträff.

– Jag har ännu inte gett upp tanken på att plugga vidare för att lärande är roligt, säger Michell.

Text och foto: **Kristina Kleinert**

**Vill du bli medlem i Michells förening?
Ring Michell på 076-919 31 88.**

Missnöjd med vården? Klaga till patientnämnden!

Landstingens patientnämnder kan få större muskler för att bättre kunna utreda och åtgärda klagomål på vården. Men vad är en patientnämnd och på vilket sätt kan den hjälpa patienter och anhöriga som är missnöjda med vård och bemötande?

Patienter känner sig ofta vilslna i kontakterna med sjukvården när något går snett. Detta beskrev Empati i förra numret, då den nya utredningen "Fråga patienten" just hade lämnats till sjukvårdsminister Gabriel Wikström.

Utgångspunkten är att hanteringen av klagomål på vården behöver förändras och patienten ska på ett bättre sätt än i dag stå i centrum vid utredning av anmälda missförhållanden.

Utredaren Anders Printz recept är att Inspektionen för vård och omsorg (IVO) i framtiden i huvudsak ska ägna sig åt inspektioner och tillsyn. Landstingens patientnämnder ska i stället vara den instans som tar hand om patientklagomålen när en första dialog med vårdgivaren inte löst problemet.

Patientnämnder finns sedan länge men är för många ett okänt begrepp. De är en opartisk instans som ska finnas inom varje landsting. Dit ska patienter och anhöriga kunna vända sig för att få hjälp. Verksamheten är fristående från vården och ska fungera som en brygga mellan vård och patient.

Region Skånes patientnämnd fick förra året in 4616 ärenden, vilket var en minskning med 12 procent jämfört med året innan. Antalet anmälningar är förhållandevis litet jämfört med de tiotusentals avvikelserapporter som vården själva skriver.

Illustration: Morguefile

På Region Skånes Patientnämnd finns ett kansli med 15 handläggare och den som vänder sig dit får en handläggare. I verksamhetsberättelsen för 2015 beskrivs ett antal typfall som hanterats under året. Gemensamt för dem är att anmälarna som regel känt sig nöjda när Patientnämnden ordnat så att högsta chefen i den anmälda verksamheten satt sig in i ärendet och erkänt att det skett fel samt utlovat bot och bättring för framtiden.

När utredaren nu föreslår förändringar i klagomålshanteringen är tanken att patientnämnderna ska få utökade resurser och befogenheter. Pengar ska kunna frigöras när IVO gör besparingar genom att inte längre utreda patientklagomål annat än i vissa fall som är särskilt specificerade.

Men kritikerna pekar på att tillskottet av pengar inte på långa när motsvarar behovet när patientnämnderna ska få fördjupade uppdrag. Utredningen föreslår ett tillskott på 2,1 miljoner kronor per år för de tre

största patientnämnderna och 719 700 kronor årligen för de mindre. Det motsvarar tre nya heltidstjänster vid de större nämnderna och en heltidstjänst för de mindre.

Nu har förslaget varit ute på remiss hos en lång rad myndigheter, organisationer och patientnämnder. De flesta

remissinstanserna gör tummen upp för huvudspåret, att patienterna själva ska bli huvudpersoner i utredningen av deras ärenden.

Men det finns allvarlig kritik kring delar av förslaget. Många pekar på att rättssäkerheten gröps ur när patienter inte längre i huvuddelen av fallen kommer att kunna vända sig till IVO, Både patientnämnder, organisationen SKL och många andra kräver att IVO fortsatt ska vara skyldiga att i sista instans utreda patientklagomål.

NSPH är ett nätverk av förbund och föreningar med fokus på psykisk ohälsa. Här ingår Schizofreniförbundet. Man påpekar att det krävs ökad kompetens och ökade resurser när en stor ökning av antalet klagomål väntas.

Utredning och remissvar ligger nu på Socialdepartementets bord hos sjukvårdsminister Gabriel Wikström (S). Han vill inte uttala sig om hur lång tid det kan ta innan en proposition kan vara på plats och hur den i så fall kan se ut.

Text: Marianne Hühne von Seth

En sommar som för alla andra?

Semestermånaden står för dörren och många verksamheter stänger. Risken är stor att bli sittande ensam för den som har psykiska funktionsnedsättningar. Men det finns sommarverksamheter i många kommuner.

Människor med psykosjukdomar har lika olika behov och önskingar inför sommaren, som alla andra. En barriär kan vara okunskap om vad som faktiskt finns.

Anhöriga kan känna ansvaret tungt att ordna med semester, rekreation och miljöombyte för en son, make eller förälder med psykosjukdom. Generellt har den som redan har insatser från socialtjänsten i form av boende, daglig verksamhet, boendestöd eller personligt ombud lättare att få del av erbjudanden.

Utbudet av aktiviteter under sommaren skiljer sig åt från kommun till kommun och det är därför viktigt att undersöka vad som finns. Vissa kommuner stödjer exempelvis lokala föreningar ekonomiskt, föreningar som sedan erbjuder gratis eller billiga aktiviteter.

I Göteborg finns Aktivitetskatalogen, som är en webbtjänst där sociala resursförvaltningen har samlat alla aktiviteter för psykiskt funktionshindrade så att de enkelt är sökbara.

Det finns cirka 5 000 personer med psykisk ohälsa i Göteborg, då är bara den grupp som socialtjänsten har kontakt med inräknad. Troligen handlar det om betydligt fler. 75 procent av dem som är kända har inte tillgång till någon organiserad sysselsättning.

Ändå finns det ett brett utbud av aktiviteter både i kommunal regi och inom frivilligsektorn. Göteborg fördelar drygt 20 miljoner kronor till sina egna verksamheter och lika mycket går till frivilligorganisationernas motsvarande verksamheter.

– Eftersom aktiviteterna är uppdelade på olika huvudmän är det svårt att hitta i utbudet. Därför har vi på Göteborgs Stads aktivitetshus tagit på oss att sammanställa alla verksamheter, säger Per-Anders Olsson, enhetschef för Göteborgs Stads aktivitetshus.

Just nu sammanställs Aktivitetskatalogens sommarverksamhet. Här finns exempelvis Friskvårdsklubben som är en aktivitetsförening som drivs av vuxna brukare som har eller har haft psykisk ohälsa. Man har breddat begreppet friskvård till ”allt som människor kan tänkas må bra av och som stärker individens självförtroende och självkänsla”.

Principen är att de som känner sig kallade är välkomna, ingen frågar om bakgrund, eller var man bor. Många har psykosjukdomar. Sommarens program är ännu inte spikat men förra året handlade det om bad, midsommarlunch boulevardspromenader och utflykt till något museum.

I Örebro finns den ekonomiska föreningen Steget med

rehabiliteringsverksamhet och som driver daglig verksamhet och boende för personer med i huvudsak psykosjukdom. Där innebär sommaren rekreation och semester från vardagen utifrån vars och ens behov och önskingar.

– Vi ordnar heldagsutflykter varje onsdag och halvdagsutflykter varje fredag, berättar Nicolina Lindva, som är rehabiliteringspersonal på Steget.

I år åker Steget till Motala för att gå på museum, till Medeltidsmarknaden i Arboga och till Vinön där förhoppningen är att vädret ska locka till bad. Steget sköter transporterna själva i två bilar. Allt är gratis för deltagarna.

I Stockholm finns verksamheten ”Steg för Steg” som drivs av den lokala schizofreniföreningen. Också här finns sommarverksamhet för dem som till vardags deltar i föreningens aktiviteter, i huvudsak studiecirklar.

– Totalt har vi cirka 80-90 personer i verksamheten, säger Ametist Summanen, studieorganisatör och handledare.

På sommaren anordnar man somriga utflykter och aktiviteter. Steg för Steg hyr en minibuss för transporter. Utflykterna kan exempelvis gå till Bergjanska trädgården, till Rosenhills trädgård eller så åker deltagarna och badar.

Den som inte redan är inskriven i en verksamhet kan ha svårt själv söka efter sommaraktiviteter. Då kan anhöriga och gode män, liksom personal i socialtjänst, psykiatri och boenden vara till stor hjälp.

I det fördolda kan det finnas verksamheter som inte annonseras ut och som kräver lite detektivarbete att hitta. Prova med att ringa socialförvaltningens enhet för stöd till funktionshindrade eller den lokala schizofreniföreningen. Också en sökning på Internet på ”sommaraktivitet” och ”psykisk ohälsa” kan ge resultat.

Däremot är det svårt att få ekonomiskt bistånd till regelrätt semester i form av lägvistelser eller utlandsresor, visar en rundringning som Empati har gjort.

Text och foto:
Marianne Hühne von Seth

SCHIZOFRENIFONDEN

VIA schizofreniförbundet

PG 900727-9 BG 900-7279

Stöd personer med schizofreni
och liknande psykoser

 SVENSK
INSAMLINGS
KONTROLL